

A NYÍRERDŐ

Nyírségi Erdészeti Zártkörűen Működő Részvénytársaság 2016. évi erdőgazdálkodási értékelése

1. Általános információk

A NYÍRERDŐ Zrt. (a továbbiakban: Társaság) Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék közigazgatási területén az állami erdők felelős kezelője. A 10 évre szóló erdőterv határozatokban jóváhagyott, valamint a hatályos jogszabályoknak megfelelően éves erdőgazdálkodási bejelentésekben erdei munkák szakszerű, jó minőségben való végrehajtása térségi és nemzetgazdasági érdek, olyan gazdasági tevékenység, amelynek fő célja az erdőben megtestesülő közvagyon gyarapítása, a természet védelme. Az erdei termőhelyek termőképességének fenntartását, az erdei életközösség sokféleségének megőrzését, a favagyon mennyiségének és minőségének növelését, a következő generációnak való átadását folyamatosan végzi a Társaság. Az erdészettörténeti, védelmi vagy kultikus emlékhelyek és a létrehozott közjóléti létesítmények, kulturális örökségek és hagyatékok az erdő fontos részét képezik, melyek a Társaság által kezelt erdők immateriális javainak összességét gyarapítják.

A Társaság 100%-ban állami tulajdonban lévő részvénytársaság, mely 1994. szeptember 30-án jött létre átalakulással a Felsőtiszai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság jogutódjaként.

A Társaság divízionális szervezeti formában működő gazdasági szervezet. Vagyonkezelési feladatát központja és kilenc önálló elszámolású egységként működtetett erdészete útján látja el. A Nyírbátori Fafeldolgozó Üzem, mint tizedik szervezeti egység az alapanyag magasabb feldolgozottsági szintjének biztosításával, hozzáadott értékkel javítja termékeink piacra jutási esélyeit.

2. Működési terület, természeti adottságok, tevékenységi körök

A Társaság Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben 56.710 ha erdőterületen és a hozzá kapcsolódó 3.348 ha egyéb rendeltetésű területen gazdálkodott, a Kincstári Vagyon Igazgatósággal 1996-ban megkötött Ideiglenes Vagyonkezelői Szerződésben és módosításaiban foglaltaknak megfelelően.

A Társaság által kezelt terület az alábbiak szerint alakul:

Művelési ág	Mértékegység: ha
	Terület
Erdő	56.710
Szántó	847
Rét, legelő	1.097
Kivett	1.372
Egyéb	32
Összesen	60.058

A Társaság természetvédelmi oltalom alá tartozó területei a gazdálkodással érintett területek 17,6 %-át érik el. A védett erdők nagy része országos jelentőségű védett természetvédelmi értéként, négy tájvédelmi körzet és négy természetvédelmi terület részét képezik, kisebb részük helyi védelem alatt áll. A Natura 2000-rel érintett terület nagysága 19.801 ha, mely a

Társaság teljes gazdálkodási területének a harmada. A kezelt terület 39,0 %-a korlátozás (Natura 2000, természetvédelmi oltalom) alatt áll.

Megnevezés	Mérték-egység	Természetvédelmi területek 2016 december 31.	
		Összesen	ebből: NATURA 2000
1. Tájvédelmi körzet	ha	6.659	4.163
2. Egyéb önkormányzati természetvédelmi terület	ha	1.843	777
3. Egyéb védett terület	ha	2.047	1.995
4. Összes védett terület	ha	10.549	6.935
<i>Összes védett terület aránya a társaság által kezelt területhez viszonyítva</i>	%	17,6	-
5. Nem védett területen Natura 2000	ha	12.866	12.866
6. Natura 2000	ha	19.801	19.801
<i>NATURA 2000 terület aránya a társaság által kezelt területhez viszonyítva</i>	%	33,0	-
7. Összes korlátozással érintett terület (4+5)	ha	23.415	-
<i>Összes korlátozással érintett terület aránya a társaság által kezelt területhez viszonyítva</i>		39,0	-

3. A Társaság gazdálkodására jellemző sajátosságok

A Társaság kezelésében lévő erdőterületek háromnegyed része a Nyírségben, a többi a Szatmár-Beregi síkságon, a Nagykun-Hajdúháton, illetve a Tisza hullámtér erdőgazdasági tájon található, és alföldi viszonylatban közepes-jó termőhelyi adottságokkal rendelkezőnek tekinthető.

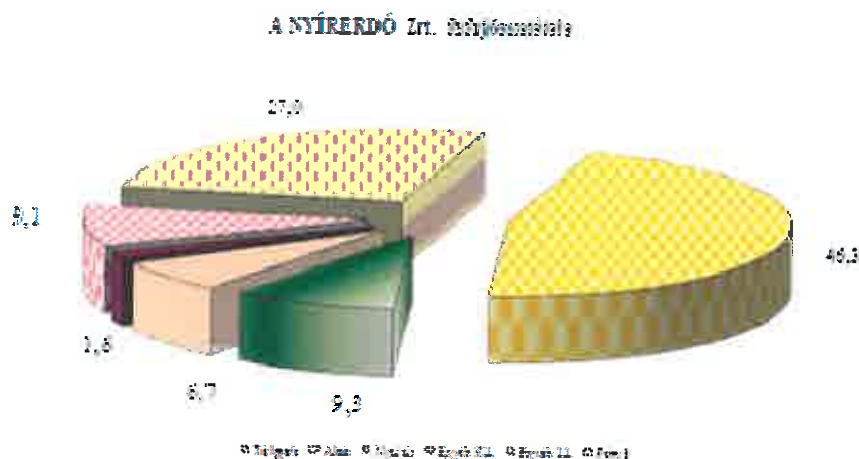
A terület éghajlatát tekintve az erdősztyepp és a cseres – tölgyes klímába sorolható, csapadékviszonyai az országos átlagnál kedvezőtlenebbek, a vegetációs idő száraz. Domborzati viszonyait a Nyírségben a változatos homok formák (bálnahátak, buckák, parabola buckák) és a közöttük megmaradt laposok, a Felső-Tisza vidéken pedig a folyók által kialakított sík öntésterületek jellemzik.

A vízrajz meghatározó elemei a nagy folyók (Tisza, Szamos), amelyek szabályozása után nagy területű árterek alakultak ki. A Nyírség és a Hajdúság döntően száraz, a főcsatornák, főfolyások és csatornák rendszere a vízelvezetést inkább szolgálja, mint a víz visszatartását. Állományviszonyaik alapvetően a klasszikus értelemben vett természetes felújítások alkalmazását nem teszik lehetővé.

Erdőállományaik tipikusan Alföldi erdők, kultúrerdők és ültetvények, néhány kisebb-nagyobb tömbben megmaradt természet-szerű állománnyal. Meghatározó a homoki tölgyes erdő társulás. A Szatmár-Beregi síkon megkezdték az átállást a folyamatos erdőborítást biztosító erdőkezelésre. A Pro-Silva módszer alföldi körülmények közötti üzembe állítására folyamatosak és biztatóak a Társaság kezdeményezései.

A Társaság által kezelt erdőterületek **fafaj összetételében** a gyorsan növény, ültetvényyszerű állományok területaránya jelentős. Elsősorban a Nyírség fő fafaja, az akác a meghatározó, amelynek területaránya **46,3 %**. A **kocsányos tölgyesek** területfoglalása **27,0 %**, amelyek legértékesebb állományai a Szatmár-Beregi síkságon találhatóak. Kisebb területarányal (9,1 %) vannak jelen a **fenyvesek** – elsősorban erdei és fekete fenyvesek –, valamint **nyár** faállományok (9,3 %). Az **egyéb keménylomb** állományok térfoglalása **6,7 %-os**, az **egyéb lágy lombos állományok** térfoglalása **1,6 %-ot** tesz ki.

A fajok területi arányait a következő kördiagram szemlélteti:

Az erdőállományok élőfa készlete 9,1 millió bruttó köbméter, az évi folyónövedék 467 ezer bruttó köbméter.

A Társaság erdőterv szerinti éves fakitermelési lehetősége 290 ezer bruttó m³. Állományainak értékösszetételére jellemző, hogy az egy hektárra jutó véghasználati kitermelés 201 bruttó m³ (176 nettó m³).

A Társaság értékesítési piacai a széles választék-spektrumnak köszönhetően változatosak, de az értékesítést jellemzően nehezíti a felhasználóktól való távolság. Export piacaik szinte kizárólag Nyugat-Európában vannak, ezek kiszolgálása logisztikai központokból történik.

Erdeik feltártsága gyenge, időjárásbiztos szállító-utakkal alig rendelkeznek, de a homoki termőhelyeik normál időjárás esetén kiszállításukat döntően nem akadályozzák.

Területeiknek mintegy harmada valamilyen **védettség** (Természetvédelmi terület, Natura 2000) alá esik, ami térbeli és időbeli korlátozást jelent termeléseikben.

A gazdálkodást nehezítette, hogy 2016-ban három erdőterv – Nyírlugosi, Nyírbátori és Fehérgyarmati Erdőterv – gazdálkodási területének jelentős részén átmeneti erdőterv határozatok alapján kellett az erdőkezelési feladatokat elvégezni. Ezek kiadása lelassult, a Hajdú-Bihar megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága nem tudta tartani a határidőket, így a tervek összeállítása nehézkes volt, a bejelentések engedélyeztetésének határideje kitolódott.

4. Erdőgazdálkodás

4.1. Magtermelés

Magtermelés során a Társaság a mag szükségletét jellemzően felvásárlással és saját gyűjtéssel biztosította, a kezelésükben lévő erdőkből, valamint a kijelölt magtermő állományokból. Az akácmag iránti piaci kereslet alacsonyabb volt, mint az elmúlt évben, így csak 3,1 tonnát értékesítettek a piacon a tavalyi év 3,3 tonnájával szemben. A térségben az elmúlt évhez képest gyengébb kocsányos tölgy makktermés volt tapasztalható, ezért csak 135 mázsa makkot tudtak vásárolni vagy begyűjteni, melyből csekély mértékben (11 mázsa) értékesítettek. A Társaság csemetekertjeiben akác magot összesen 12 hektáron vetettek.

A Társaság által kezelt erdőterületek közül 2016. év végére a szaporítóanyag termelést szolgáló elsődleges rendeltetésű magtermő – állományok területét az alábbi táblázat mutatja:

Magtermelő állományok	
Fafaj	Redukált terület (ha)
A	244,55
EF	4,92
EF-FF	16,63
EH	6,08
FD	7,54
GY	16,20
KST	232,66
MCS	14,52
MÉ	0,30
MK	3,17
VSZ	0,35
VT	11,36
Összesen	558,28

4.2. Csemetetermelés

A Társaság 7 engedélyes csemetekertben végez szaporítóanyag előállítás. Tényleges termelést 48,8 ha-on folytatott 2016-ban. A Társaság saját erdősítésekhez használta fel a megtermelt csemetét, illetve a felvásárolt magot.

Engedélyezett csemetekertek	Teljes terület	Csemetetermeléssel hasznosított terület
	(ha)	(ha)
Baktalórántháza	68,5	15,0
1. Máriapócsi csemetekert	57,1	15,0
2. Pazsintai csemetekert	11,4	-
Hajdúhadház	39,6	30,0
1. Hajdúhadházi csemetekert	39,6	30,0
Debrecen	210,4	21,0
1. Ebesi csemetekert	99,0	5,0
2. Derecskei csemetekert	111,4	16,0
Gúth	10,0	6,0
1. Várhegyi csemetekert	10,0	6,0
Nyírbátor	12,4	5,0
1. Nyírmeggyesi csemetekert	12,4	5,0
Összesen:	340,9	77,0

4.4. Erdőtelepítés

Az elmúlt években végzett erdőtelepítések eredményeként jelenleg 302,4 hektár erdőtelepítés van folyamatban. A Társaság 2016. évben nem végzett erdőtelepítési első kiviteli munkát.

Az erdőtelepítési tevékenység fontosabb szakmai adatainak bemutatása:

Ágazatok	Előző év tény	Tárgyév			Adatok: ha
		terv	tény	tény / terv %	Tárgyév tény/ Előző év tény %
Erdőtelepítés alá vont terület	323,4	308,4	302,4	98,1	93,5
Talajelőkészítés	-	-	-	-	-
Erdőtelepítés első kivitel	-	-	-	-	-
Pótlás	18,6	9,0	6,2	68,9	33,3
Erdőtelepítések ápolása	1.323	1.260	987	78,3	74,6
Befejezett ápolás	269	250	281	112,4	104,5
Befejezett erdőtelepítés	26,4	15,0	21,0	140,0	79,5

A folyamatban lévő erdőtelepítések szükséges pótlását és ápolását az év során elvégezték. A folyamatban lévő telepítésekből 21,0 ha-t sikerült befejeztként átadni. Az állományok korosbodásával a gépi ápolási munkákra korlátozódnak az erdőtelepítési feladatok.

4.3. Erdőfelújítás

A Társaság kötelezettség alá vont területe 4.538 ha volt a 2016. évben.

2010. június 14-én tornádó erősségű vihar csapott le a Társaság által kezelt erdőterületekre, melynek eredményeként 2011. év végéig kényszer fáhasználatot kellett végezni 2.447 hektár területen. A viharkár felszámolása már 2010. évben megkezdődött és várhatóan 2024-ben fejeződik be.

Az állományaikban az akác 46,3 %-ban van jelen, melynek felújítása sok esetben természetesen, gyökérsarjjal is kivitelezhető. A Társaság a jó minőségű akácállományait a talajt kevésbé bolygató gyökérszagatás utáni sarjaztatásos technológiával újítja fel, így a természetes felújítás aránya 48,9 %.

Az erdőfelújítási tevékenység fontosabb szakmai adatainak bemutatása.

Adatok: ha

Ágazatok	Előző év tény	Tárgyév			Tárgyév tény/ Előző év tény %
		terv	tény	tény / terv %	
Erdősítés alá vont terület	4.320	4.555	4.538	99,6	105,0
Talajelőkészítés	1.281	1.025	1.114	108,7	87,0
Erdősítés első kivitel összesen	1.120	950	1.046	110,1	93,4
ebből: természetes mag	13	14	13	92,9	100,0
ebből: természetes sarj	547	450	512	113,8	93,6
ebből: mesterséges	560	486	521	107,2	93,0
Pótlás	312	200	289	144,4	92,6
Erdősítések ápolása (halmozott terület)	19.726	19.100	19.160	100,3	97,1
Befejezett ápolás (halmozott terület)	2.592	2.200	3.241	147,3	125,0
Befejezett erdősítés	1.018	980	838	84,5	81,3
Erdőfelújítási hátralék (szankcionált)	-	-	18	-	-

4.4. Erdőnevelés

Társaságunk által végrehajtott, az állományok szerkezetét pozitívan befolyásoló beavatkozások:

Megnevezés	2015. év tény (ha)	2016. év tény (ha)
Gyérítés (+Egészségügyi)	2.467	2.249
Tisztítás	939	854
Összesen	3.406	3.103

5. Természet- és környezetvédelem

5.1. A természetvédelmi korlátozások hatása a gazdálkodásra

A Társaság működési területén igen sok a védett természeti érték, melynek eddigi megőrzéséhez az erdőkezelő szakszemélyzet jelentős mértékben hozzájárult. Mind a közjóléti, mind a védelmi rendeltetésű erdők esetében az erdészeti üzemterv szerinti gazdálkodás a mérvadó, amit – az olykor a szakmai szempontokat figyelmen kívül hagyó – természetvédelmi korlátozások egyoldalúan felülírnak.

A természetvédelmi korlátozásokra jellemző, hogy azok egy bizonyos védett természeti érték fenntartása vagy egy élőhely megőrzése érdekében történnek (pl.: madárfajok fészkelőhelyei, vonulási útvonala, védett növények, társulások élőhelyei, stb.). Mindezek miatt ezeken a területeken a munkálatok a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága által meghatározott időzítésben kerülnek elvégzésre. A Társaság a természetvédelmi területein – természetvédelmi kezelői szemlélettel – törekszik, hogy:

- a fahasználat az első és a negyedik negyedévben,
- az erdőfelújítás **környezetkímélő módszerekkel, természetszerű módon** kerüljön elvégzésre, kis területű véghasználatok alkalmazásával, ill. a vegyszerhasználat korlátozásával,
- hagyásfa csoportok kijelölésével és kellő holtfa mennyiség maradjon vissza az érintett erdőterületen,
- biológiai vágáskorral kezeli a különleges természeti értékű erdőállományokat.

A Társaság a természetvédelmi kötelezettségek teljesítéséből eredő többletköltségeket felvállalja, s a természetközeli erdőállományok esetében a természetes szukcessziós folyamatoknak teret engedve tesz eleget a természetmegőrzéssel és élőhelyvédelemmel kapcsolatos elvárásoknak.

A természetvédelmi korlátozások egy része beépül az erdőgazdálkodási üzemtervekbe, másik része az éves erdőgazdálkodási tervek jóváhagyásakor a természetvédelmi állásfoglalásokban kerül rögzítésre.

A Társaság az arra alkalmas termőhelyi viszonyok mellett a kedvező adottságú kocsányos tölgy erdőállományok magról történő természetes felújítási módszereinek alkalmazásával törekszik a folyamatos erdőborítás biztosítására. Így egy magasabb természeti értékkel bíró erdő állapot alakul ki, mely ökológiai értéke az alföldi erdőgazdálkodási viszonyok között jó. A felújítási mód üzemszerű alkalmazásának lehetőségei behatároltak.